

PODSTATY A RÁZ SOVĚTSKÉ VOJENSKÉ VĚDY

Brig. gen. Vlastimil Novák, plk. pěch. Jaroslav Dočkal

I. Úvod

Sovětská vojenská věda vytvořená soudruhým Stalinem je velkolepým vítězstvím marxisticko-leninské teorie v oblasti vojenství. Zároveň je mocným činitelem vítězného vedení války proti nepřítelům socialistického státu.

Sovětská vojenská věda dokázala již jednou svou naprostou převahu nad buržoasní vojenskou doktrínou. Nejvíce se to projevilo na bojištích Velké vlastenecké války. Vychvalovaná německá fašistická armáda, která vzbuzovala údiv u armád buržoasních států, byla na hlavu poražena Sovětskou armádou, vybudovanou a bojující podle zásad stalinské vojenské vědy.

„Fašismus postavil proti Sovětskému svazu svůj systém vojenské doktríny a vojenské organizace,“ řekl A. A. Ždanov. Socialismus v čele se soudruhem Stalinem postavil svou vojenskou vědu, svou vojenskou organizaci. Zvítězila stalinská vojenská organizace, stalinská vojenská věda.

II. Zvláštnosti sovětské vojenské vědy

Sovětská vojenská věda vznikla současně se zrozením ozbrojených sil sovětského státu, před kterým vyvstal v plném rozsahu úkol vojenské obrany velkých vymožeností Říjnové revoluce proti imperialistům.

Vojenská věda sovětského socialistického státu je nauka o budování ozbrojených sil SSSR, o přípravě státu k obraně proti vpádu vnějšího nepřítelů a o vítězném vedení války proti imperialistickým uchvatitelům.

Rozhodující zvláštnost sovětské vojenské vědy, která ji zásadně odlišuje od vojenské doktríny kapitalistických států, je v tom, že slouží velkému a posvátnému dílu spravedlivého osvoboditelského boje pracujících. V protikladu k imperialistickým státům, kde vojenská moc, jak říkal V. I. Lenin, je jednou ze zbraní třídního utlačování a zotročení dělníků a rolníků, obrátila sovětská vláda vojenskou vědomost

proti vykořisťovatelům a postavila tyto vědomosti do služeb pracujících. V tomto docela protichůdném určení buržoasní vojenské doktríny a sovětské vojenské vědy je nutno spatřovat hlavní příčinu hrubých organických nedostatků vojenské teorie imperialismu na straně jedné a tvůrčí pokrokový ráz sovětské vojenské vědy na straně druhé.

Engels, který předvídal vznik vojenské vědy socialistické společnosti, řekl již tehdy, že . . . „nová vojenská věda bude ve stejné míře potřebným produktem nových společenských vztahů, v jaké byly metody vytvořené revolucí a Napoleonem, nezbytným důsledkem těchto nových vztahů, které byly dány revolucí“. Tato Engelsova poučka vychází již z rozboru nového údobí války a jeho závislosti na hospodářských a politických podmínkách.

Sovětská vojenská věda je produkt socialistického zřízení zrozeného Říjnovou revolucí. Její nepřemožitelná síla se objasňuje tím, že se opírá o bohaté materiální a duchovní síly socialistické společnosti a o Marxovo a Leninovo učení vítězíci nade vším. Marxisticko-leninský světový názor, který je theoretickým základem stalinské vojenské vědy, umožňuje sovětským vojenským velitelům bez chyby řešit složité otázky budování ozbrojených sil a řízení jejich bojové činnosti.

Takové rozhodující prvky, jako je nový socialistický systém společenského zřízení s plánovaným hospodářstvím, s mohutně rozvinutými výrobními silami a zcela novými výrobními vztahy lidí, s novou ideologií a morálkou, tvoří základ, na kterém se budují celá sovětská vojenská věda a s ní i vojenské umění.

Právě proto, že je skutečnou a jedinou vojenskou vědou, dokázala sovětská vojenská věda proniknout do podstaty soudobé války. Odhalila její zákonitosti a objasnila její reálné podmínky, na kterých závisí průběh i výsledek války, a ukázala cestu k dosažení vítězství nad nepřítelem.

Sovětská vojenská věda pojala do sebe vše nejlepší z toho, co dalo vojenské umění minulosti, a především pokrokové prvky ruského vojenského umění; kriticky přerabovala tyto zkušenosti vzhledem k podmínkám a úkolům socialistického státu a jeho armády. Sovětská vojenská věda pak právě proto, že je jedinou vojenskou vědou, dovedla správně zhodnotit a ocenit velké bojové zkušenosti Sovětské armády a tak dále rozvíjet své základní theoretické poučky.

Proto by bylo nesprávné považovat sovětskou vojenskou vědu, vybudovanou na hlubokém theoretickém rozboru této zkušenosti, za pokračování buržoasní vojenské doktriny a myšlení. Její zrození znamenalo již samo vznik kvalitativně úplně nové vojenské vědy, jakou historie neznala.

Sovětská vojenská věda plně odpovídá zájmům obrany sovětského státu, požadavkům a rázu strojového údobí války. Jestliže manufakturní údobí válek odpovídalo manufakturnímu stupni výroby, pak přechod k strojovému údobí válek si žádá novou vojenskou ideologii, která by byla v soulase se strojovým údobím, jež začíná s rozvojem vyspělé kapitalistické výroby údobí imperialismu. Je to přirozené, neboť dosažení vítězství v soudobé válce je možné jen jako výsledek ohromného vypětí všech sil národa a armády, týlu a fronty. Za těchto podmínek se buržoasní vojenská doktrina, jejíž obsah se omezuje jen na otázky vojenského umění v úzkém buržoasním pojetí, dostala do neřešitelného rozporu s novými zvláštnostmi vedení války. Jasnou odpověď na všechny otázky, které postavilo strojové údobí války, dala jediné sovětská věda.

Sovětská vojenská věda, která znamená sama sebou revoluční převrat v rozvoji vojenství, je vytvořena jevěvůdcovským geniem soudruha Stalina. Zrodila se v ohni boje proti zahraničním interventům a bělogvardějcům, dosáhla svého dalšího rozvoje v údobí mírového socialistického budování a byla dále rozvinuta a obohacena zkušenostmi Velké vlastenecké války.

III. Význam stále působících činitelů

Ohromný význam pro sovětskou vojenskou vědu mělo soudruhem Stalinem vytvořené učení o stále působících činitelích rozhodujících o osudu války. Toto učení

určilo přímou organickou spojitost průběhu a výsledku války se stupněm a rázem hospodářského a politického rozvoje státu, velikostí a kvalitou armády, jakož i s úrovní připravenosti a vyspělosti jejich kádřů. Podle toho se změnil také i sám způsob řešení všech problémů řízení války v soudobých podmínkách a podstatně se změnila struktura i obsah vojenské vědy.

V protikladu k buržoasním theoretikům, kteří omezují vojenskou vědu jen do rámce vojenského umění, učí soudruh Stalin, že se vojenská věda nemůže zabývat jen otázkami vojenského umění. K správnému osvojení vědeckých znalostí celého souhrnu otázek soudobé války nedostačuje jen studium způsobů vedení války. K tomu je třeba, učí soudruh Stalin, znát a brát v úvahu též hospodářské a morální možnosti jak vlastního, tak i nepřátelského státu. To je právě jeden z hlavních rozdílů sovětské vojenské vědy proti buržoasní vojenské doktríně.

Soudruh Stalin učí, že se v strojovém údobí války, které vystřídalo manufakturní údobí, od základu změnila podmínky vedení války a následkem toho se stalo složitějším dosažení vítězství v této válce. Obrovský rozvoj výrobních sil vytvořil materiálně technické předpoklady pro rozvoj silných mnohamilionových armád, vyzbrojených nejsložitější a nejrozmanitější technikou. V složení armád se objevila tanková a mechanisovaná vojska, letectvo, samohybné protitankové a protiletadlové dělostřelectvo, motorisovaná pěchota a jiné druhy vojsk, které byly v manufakturním údobí neznámy.

Soudobá válka je válka motorů a záloh, učí soudruh Stalin.

V souvislosti s tím vyvstala úplně nově otázka o úloze týlu při řešení výsledku války. V manufakturním údobí války, v klasickém stadiu jeho rozvoje představovaly síly válečických států ve skutečnosti armády, které byly zasazeny na bojišti. Účast týlu v průběhu války byla omezena. Jeho úkol záležel hlavně jen v tom, aby vybavil armádu pro válku a vytvořil potřebné zásoby výzbroje a munice pro případ, že by se válka protáhla.

Docela jinak je tomu v strojovém údobí války. Soudobá válka strhuje do svého okruhu všechno obyvatelstvo a podrobuje

je tvrdé zkoušce veškerý tyl státu, jakož i jeho společenské a státní zřízení. Jestliže dříve hlavní zákon války záležel v tom, že je nutno vrhnout v rozhodující čas a na rozhodující místo co nejvíce sil a prostředků a dosáhnout vítězství nad nepřítelem v jedné generální bitvě, nyní se tato zákonitost pronikavě změnila. Válečná zkušenost ukázala, že se dnes dosažení cílů války stalo věcí složitější než dříve. Soudobé armády mají obrovskou životnost. Tato životnost úplně souvisí s celkovou situací státu. Dokonce úplná porážka nepřátelských armád, dosažení v určitý okamžik, nezabezpečuje konečné vítězství, když rozdrčené jednotky mají za sebou hospodářský a morálně pevný tyl, který za jistých podmínek je s to vytvořit novou armádu, která může pokračovat v boji a porazit nepřítele.

Z celkového složitého souhrnu podmínek a sil, které mají vliv na průběh války, určil soudruh Stalin hlavní činitele rozhodující o výsledku války. Tito činitelé jsou pevnost tylu, morální duch armády, počet a jakost divisí, výzbroj armády, organizační schopnosti velitelského sboru. Ani jednoho z těchto činitelů nelze posuzovat izolovaně od druhého a vyzvednout jakožto jedinou sílu, která určuje průběh a výsledek války. Vítězství může být ve válce dosaženo jen na podkladě harmonického rozvoje a sladěné činnosti všech stále působících činitelů. Proto přepočítání v hodnocení na př. pevnosti tylu vede k zeslabení i jiných činitelů a může být příčinou porážky armády.

Sovětská vojenská věda, založená na uznávání rozhodujícího významu stále působících činitelů na výsledek války, dosáhla tím plného vítězství nad báhorkovou německou fašistickou doktrínou, založenou na uznávání vedoucí úlohy náhodných momentů.

Prisuzování rozhodující úlohy stále působícím činitelům při určování výsledku války nevylučuje nijak známý vliv vhodných momentů (prvek překvapení atd.) na průběh války.

V systému vojensko-vědeckých znalostí zaujímá proto stalinské učení o rozhodujících činitelích války právem místo jako hlavní theoretická zásada, která dala možnost správně řešit otázku o předmětu a obsahu sovětské vojenské vědy. Bez důklad-

ného ujasnění a znalosti tohoto stalinského učení není myslitelná vědecká práce ve vojenském umění, správná organizace vojsk, jejich výcvik a výchova.

IV. Podstata a význam sovětského vojenského umění

K dosažení vítězství v soudobé válce, jak již bylo podotčeno, je nutno mít především převahu nad nepřítelem po stránce ekonomické a morální. Avšak ekonomické a morální možnosti vzaty samy o sobě nemohou automaticky předurčit výsledek války. Bezprostřední osud války se řeší ozbrojenými silami opírajícími se o materiální a duchovní sílu státu a o vojenské umění.

Význam vojenského umění tkví v tom, že musí na bojišti správně využít lidských mas a bojové techniky a korunovat tak vítězstvím úsilí fronty a tylu. Má vyzbrojit kádry armády znalostmi způsobů vedení války, jejichž použití zabezpečuje rozdrčení nepřítele. Takovým právě vojenským uměním, které dokázalo bez jakýchkoli pochyb svou naprostou převahu nad vojenskou doktrínou buržoasních armád, je sovětské vojenské umění. Tvůrce tohoto pokrokového vojenského umění je Stalin.

Sovětské vojenské umění je vojenské umění nového, vyššího typu, jaký nepoznala ještě historie. Opírá se o nepřekonatelné síly socialistického zřízení, o převahu Sovětské armády jakožto armády nového typu a je mohutnou zbraní vítězného vedení spravedlivých válek na ochranu zájmů sovětské vlasti. Jeho síla je v tom, že je založeno na marxisticko-leninské teorii, že velitelské kádry Sovětské armády jsou vyzbrojeny marxisticko-leninskou dialektickou methodou, která jim umožňuje tvořivě uskutečňovat řízení bojové činnosti vojsk. V tom jsou právě položeny základy pro neustálé zdokonalování způsobů vedení války, používání sovětskými ozbrojenými silami v boji s nepřáteli socialistické vlasti.

V protikladu k antivědecké buržoasní doktríně, založené na dobrodružných uchvatelských zámyslech a báhorkových vojenských plánech, je sovětské vojenské umění, které počítá s trvale působícími činiteli vítězství, prodchnuto vědeckým charakterem, v němž náhoda ustupuje přesně vědeckým poznáním zákonitostem

vedení války. Při řešení otázek řízení vojenských operací opírají se sovětsí vojenští velitelé o znalost zákonů válek, o důsledné vzetí v úvahu stále působících činitelů, což jim umožňuje bez chyby určit poměr sil v každé konkrétní situaci a bít nepřítele na jisto. Pokrokový ráz sovětského vojenského umění se zvláště jasně projevil na bojištích Velké vlastenecké války.

V. Prvky sovětského vojenského umění

Sovětské vojenské umění zahrnuje v sobě tři prvky: strategii, operační umění a taktiku, které tvoří jeden vlastní organický celek. Vedoucí úloha v sovětském umění patří strategii, která v sobě zahrnuje oblast vyššího vojenského řízení operací, to jest operačního umění, a která se zabývá otázkami vedení válečných operací velkého rozsahu a války v celku. Strategie slouží k tomu, aby vypracovala plán vedení války a vedla boj za uskutečnění tohoto plánu.

1. **Sovětská vojenská strategie** je naprosto nový zjev v historii vojenského umění. Velká síla sovětské vojenské strategie tkví v tom, že bere v úvahu požadavky politické strategie leninismu a opírá se o neustále rostoucí hospodářský, morální a vojenský potenciál socialistického státu. Strategické řízení bojových operací sovětských vojsk se uskutečňuje na základě důkladného vzetí v úvahu skutečného poměru sil, počítaje v to silné a slabé stránky nepřítele. To dovoluje vědecky předvídat zákonitost rozvoje válečných událostí, rozhodujícím způsobem uplatňovat vliv na průběh války a plánovitě vytvářet podmínky k rozdrčení nepřítele.

Důležitým úkolem sovětské vojenské strategie je určit směr hlavního úderu na základě daného údobí války a stanovit cesty a prostředky k dosažení válečných cílů. „Určit směr hlavního úderu,“ píše soudruh Stalin, „znamená již předem řešit ráz operací na celé údobí války, to znamená již předem rozhodnout na devět desetin o osudu celé války. Takový je úkol strategie.“

Klasickým příkladem voľby směru hlavního úderu a též voľby okamžiku spuštění úderu je stalingradská operace Sovětské armády, která skončila rozdrčením 330tisícového uskupení německých vojsk a která

dala velkolepé výsledky nejen vojenské, ale i politické.

Velká vlastenecká válka přesvědčivě potvrdila obrovskou převahu vědecké stalinové strategie nad pochybenou strategií hitlerovského velení. Stalinové řízení bojových operací vojsk je klasickým příkladem strategického řízení soudobé války.

Stalinové strategické řízení ve Velké vlastenecké válce se vyznačovalo moudrými a rozsáhlými strategickými zámysly, důkladným proniknutím do plánů nepřítele, rozhodným stanovením prostředků a jejich mobilisací k dosažení maximálních výsledků strategického plánu.

2. **Sovětské vojenské operační umění** je druhým prvkem sovětského vojenského umění.

Vznik sovětského operačního umění byl odpovědí na změnu podmínek vedení války ve strojovém údobí, kdy se velmi jasně projevila nedostatečná schopnost taktických bojových prostředků k dosažení strategických cílů. Místo generální bitvy, která byla hlavním způsobem v řešení válečných úkolů v manuálním údobí, zaujala nyní řada velkých operací spojených mezi sebou jediným strategickým zámyslem. Každá operace je stupněm k další operaci, přímým přechodem k ní, takže souhrn operací dosahuje strategického cíle, který je dán pro danou kampaň, pro dané údobí nebo válku v celku. Z uvedených důvodů bylo nutno theoreticky vypracovat hlavní problémy úspěšného vedení operací a vytvořit nový prvek vojenského umění, to jest operační umění. Buržoasní vojenští vedoucí činitelé, kteří se v praxi setkali s nutností provádět operace, nebyli schopni vypracovat theoreticky otázky operačního umění. Tento naléhavý úkol byl vědecky vyřešen jen v sovětském vojenském umění.

Sovětské operační umění je složkou vojenského umění a podřizuje se strategii. Důležitým jeho úkolem je určit takové formy a způsoby boje na bojišti, které nejvíce odpovídají danému údobí války a které nejlépe mohou připravit strategický úspěch, při čemž se řídí potřebami a požadavky strategie. Je uskutečňováno armádami a frontami.

Sovětské vojenské umění přikládalo od prvních dnů svého vzniku prvořadý význam otázkám rozpracování bojových ope-

rací velkého rozsahu. Již v letech občanské války prováděla Sovětská armáda své bojové operace pod přímým řízením soudruha Stalina a ukázala velkolepé příklady provedení velkých bojových operací v bojích proti Kolčakovi, Denikinovi, Wrangelovi atd. Ještě na vyšší úroveň bylo však vyzvednuto sovětské operační umění soudruh Stalinem v letech Velké vlastenecké války. Skvělá vítězství Sovětské armády, dosažená nad nepřítelem pod Moskvou a Stalingradem, pod Kurskem, na Visle a Němenu, pod Vídní a Berlínem jsou nevídanými příklady vysokého umění, vedení soudobých operací a skvělé přípravy vojenského operačního umění.

3. **Taktika** je třetím prvkem sovětského vojenského umění. Taktika je v přímé závislosti na operačním umění a skrze ně se podřizuje strategii. Nejdůležitějším úkolem taktiky je určit způsoby vedení soudobého boje, které odpovídají cílům a úkolům operace a požadavkům situace. Proto činnost taktiky a výsledky této činnosti nesmějí být posuzovány samy o sobě, nýbrž s hlediska úkolů a možností operačního umění a strategie. Soudruh Stalin při charakteristice podřízenosti taktiky vzhledem k strategii řekl: „Jsou okamžiky, kdy taktické úspěchy ulehčují vykonání strategického úkolu, jsou však také takové okamžiky, kdy taktické úspěchy jsou skvělé svým přímým účinkem, ale neodpovídají strategickým cílům a utvářejí neočekávanou situaci zhoubnou pro celé tažení. Jsou konečně takové okamžiky, kdy je třeba pominout taktický úspěch úmyslně, přistoupit na taktické minus a riskovat i dočasnou prohru jen proto, aby v budoucnosti byly zabezpečeny strategické úspěchy.“

Za Velké vlastenecké války ukázala Sovětská armáda převahu své taktiky nad nepřítelem. Proti šablonovité taktice Hitlerovy armády praktikovali sovětské velitelé stalinskou taktiku manévrování. Sovětská taktika je pružná, dialektická a je uskutečňována přesně v souladu se vzniklou situací. Taktické předpisy a řady chápe jako abstrakci bojových zkušeností, jako obecné vodítko, jako učebnici mnohem spíše než jako formální rozkaz. Třeba ovšem rozlišovat mezi taktickými předpisy a všeobecnými vojenskými řádami (jako je na př. předpis o strážní službě). U těchto předpisů

ovšem není pružného výkladu a jejich nedodržení se přísně trestá. I nedodržení taktických předpisů je ovšem trestné, byl-li porušen zbytečně, nerozvázně a bez přesného odůvodnění. Největší taktické úspěchy zaznamenala Sovětská armáda právě v takových situacích, které neodpovídaly plně žádnému předpisu a kdy sovětské velitelé museli úseky řešit sice v duchu předpisů, ale nikoli podle jejich doslovného znění.

Takové jsou hlavní prvky sovětského vojenského umění. Každý z těchto prvků má své předurčení a plní určitou úlohu.

VI. Hlavní rysy sovětského vojenského umění

1. Tvůrčí novotářský ráz

Vynikajícím rysem sovětského vojenského umění je jeho tvůrčí novotářský ráz. V protikladu k buržoasní vojenské doktríně založené na zásadách „věčných a neměnných zásad“, vychází sovětské vojenské umění z pokynů soudruha Stalina o tom, že se způsoby vedení války mění podle podmínek vývoje a především podle vývoje výroby. Tím je též vysvětleno, proč bojová činnost sovětských vojsk nezná žádné šablony tak charakteristické v buržoasních armádách.

2. Rozsah operací

Novým a rozhodujícím momentem vedení vojenských operací Sovětské armády je, jak ukazují zkušenosti z Velké vlastenecké války, uskutečňování obrovských operací, prováděných ve velkém rozsahu několika frontami a sledujících dosažení strategických cílů. K jasnější představě rozsahu operací stačí uvést bitvu pod Stalingradem, která probíhala na frontě široké do 650 km. Na počátku sovětského útoku činila vzdálenost mezi obkličujícími údernými skupinami — stalingradskou a jihozápadní frontou 250 km a vnější obvod kruhu obkličení dosahoval 175 km. Úder byl proveden do celé operační hloubky — 150 km. Bitvy se zúčastnilo na sovětské straně více než 1 200 000 lidí. Operace 1., 2., 3. a 4. ukrajinské fronty se rozvíjely v únoru r. 1944 (druhý stalinský úder) v pásmu širokém 1 300 km, běloruské

fronty v pásmu 700 km s hloubkou úderu více než 600 km.

Systém takových obrovských operací prováděných podle jednotného plánu hlavního velitelství byl rozpočítán na zničení hlavních uskupení nepřítele, na plné zlomení jeho moci a na dosažení vítězství. To znamená, že sovětská strategie, operační umění a taktika tvoří v rámci vojenského umění jeden celek, neboť všechny síly a prostředky v každé velké operaci jsou podřízeny jedinému strategickému úkolu. Proto zvláště tato skutečnost dává bojové činnosti Sovětské armády rozhodný a cílevědomý ráz, ničivý způsob provedení operací (zničení 330 000 německých vojáků u Stalingradu) a podmiňuje její vysokou efektivnost.

3. Rozhodné strategické a operační formy manévru

Tvůrčí ráz sovětského vojenského umění se nejlépe a konkrétně projevuje při stanovení a volbě formy boje. Zvláště v této oblasti se velmi projevuje jeho převaha nad buržoasní vojenskou doktrínou, která řeší otázku forem vedení války jednostranně. Slepě přeceňují buď obranu nebo útok, metafysicky oddělují manévrové vedení války od posícních forem, či dokonce je staví proti sobě. Sovětské vojenské umění vychází z toho, že je nutno správně spojit všechny formy boje a dovedně jich používat. Nutno ovládat všechny formy války a všechny vymoženosti vojenské vědy, rozumně jich používat, dovedně je slučovat nebo včas použít té nebo oné formy podle situace. Uvedu konkrétní příklady.

V prvním údobí Velké vlastenecké války, kdy početní převaha sil pro náhlé a věrolomné přepadení SSSR byla na straně hitlerovských vojsk, vyzvedl soudruh Stalin, vycházející ze situace a ze skutečného poměru sil, na první místo **aktivní obranu** jakožto rozhodující formu boje v tomto údobí. Použitím aktivní strategické obrany Sovětská armáda vyčerpala a vykrvácěla hitlerovská vojska a již v průběhu obranných bitev dala základy k dosažení vítězství nad nepřítelem. Zasadila nepříteli zdrcující úder a získala čas k tomu, aby soustředila síly a přešla v rozhodné útočné operace v dalším údobí války.

Skvělým přínosem do teorie a praxe

vedení války byla **protiofensiva** sovětských vojsk uskutečňovaná podle plánů a za řízení soudruha Stalina. Ani jedna z buržoasních armád, které se zúčastnily druhé světové války, nedovedla ukázat nějaké příklady úspěšného použití této poměrně málo propracované a dosud zřídka používané formy boje.

Za Velké vlastenecké války umožnilo úspěšné použití této formy boje Sovětské armádě získat pod Moskvou, Stalingradem, Kurskem atd. operační s strategickou iniciativou, zasadit nepříteli zdrcující úder a změnit celý průběh války ve svůj prospěch.

Sovětské vojenské umění za Velké vlastenecké války naprosto jasně vyřešilo též všechny hlavní otázky soudobé útočné operace.

Při uskutečňování útoku na hluboce členěnou obranu hitlerovských vojsk ukázala Sovětská armáda klasické příklady **průlomu mohutných soudobých postavení**. Řešení tohoto úkolu bylo, jak je známo, pro imperialistické armády za první i druhé světové války nepřekonatelným břemenem. Jen armáda socialistického státu, vyzbrojená všemi druhy nejnovější techniky, stalinským vojenským uměním, úsilím všech druhů vojsk, ukázala nejlepší a nejúčelnější operačně taktické formy úspěšného průlomu souvisle opevněné fronty. Jakožto nerozhodnější formy průlomu obranného postavení používalo hlavní velitelství Sovětské armády silného čelného úderu na jednom směru, dále řady současných úderů na několika jiných směrech a konečně úderu roztínajícího frontu nepřítele do velké hloubky. Zvláštním zjevem bylo též spuštění úderu v nestejnou dobu.

Ohromný význam pro úspěšné uskutečňování průlomu nepřátelské obrany měly zásady **organisace správné součinnosti všech druhů vojsk**, vypracované soudruhem Stalinem. Organizace součinnosti v operacích skupin front byla funkcí jen hlavního velitelství a uskutečňovala se předběžným stanovením úkolů frontám; fronty byly řízeny přímo stalinským hlavním velitelstvím a vysláním z hlavního velitelství představitelů na bojiště k sjednocení činnosti front přímo na místě.

Rízení operací (velení) bylo centralisováno. Něco podobného, t. j. řízení operací z jednoho střediska, nepodařilo se ani jedné kapitalistické armádě. Potvrzují to zkuš-

nosti: v době operací Američanů, Angličanů a Francouzů v letech 1944/1945 v západní Evropě bojovaly fakticky každá z těchto spojeneckých armád samostatně a americký generál Eisenhower, který byl určen na papíře hlavním velitelem spojeneckých armád, operace ve skutečnosti na bojišti neřídil.

Zvláštního důrazu zasluhuje též v sovětském vojenském umění **hromadné použití dělostřelectva, tanků a letectva na hlavních směrech úderu** s rozdrčením celé operačně taktické hloubky nepřátelské obrany. Na příklad v berlínské operaci zasadilo sovětské velení proti nepříteli 6 300 tanků, 8 400 letadel, 41 000 děl a minometných hlavních různých ráže a stovky světlometů.

Neméně úspěšně byl vyřešen za Velké vlastenecké války problém rozvinutí bojové činnosti v hloubce nepřátelské obrany a dovedení **operačně taktických úspěchů k strategickým výsledkům**. Každý z deseti stalinských úderů měl operační a strategické výsledky. Na příklad výsledkem druhého stalinského úderu bylo osvobození západní Ukrajiny a byly vytvořeny příznivé podmínky pro další úder. Naproti tomu je známo, že taktické úspěchy německých fašistických vojsk v l. 1941 až 1942 nemohly být dovršeny pro zjevně nerealnost jejich strategických plánů. Jestliže Sovětská armáda předčila nepřítel v řešení tohoto problému vojenského umění, děkuje za to především tomu, že vedla útok podle moudrých strategických plánů soudruha Stalina a že se její činnost opírala o mohutné a dovedně používané zálohy.

4. Vytvoření záloh

Soudruh Stalin učí, že vytvoření silných bojových záloh je rozhodující otázkou úspěšného vedení soudobé války. Bez toho si nelze myslet ani udržení dobytých postavení a tím méně rozvinutí úspěchu. Zvláště proto za Velké vlastenecké války, jak zdůrazňuje K. E. Voršilov, ... „nakupení velkých strategických záloh k vedení dlouhodobé vítězné války věnoval soudruh Stalin největší pozornost“.

Soudruh Stalin vyžadoval v každé útočné operaci sovětských vojsk důkladnou přípravu a zabezpečení pružného manévrování těmito zálohami.

5. Zabezpečení rozhodující převahy sil nad nepřítelem

Díky provádění těchto stalinských požadavků podařilo se sovětským velitelům vždy zabezpečit převahu sil na rozhodujícím směru v rozhodující okamžik a udržet si tuto převahu do konce operace. Zpravidla byla převaha sil a prostředků sovětských vojsk na hlavních směrech třikrát až čtyřikrát větší než u nepřítelů. V některých operacích tato převaha sil, díky dovednému manévrování záloh, byla téměř desetinásobná.

6. Vysoké tempo útoku a narůstání hloubky úderu

Dovedné používání záloh zabezpečovalo sovětským vojskům vysoké tempo útoku, provedení úderů do velké hloubky a narůstání sil těchto úderů v průběhu útoku. To znamená, že Sovětská armáda prakticky dokázala nemožnost použití u ní t. zv. zákona „o slábnoucí síle útoku“, který je vlastní buržoasním armádám. Sovětská vojska ukázala vysoká tempa útoku. Tak na příklad za operací na Visle a Odře tempo útoku dosahovalo 35 až 45 km za 24 hodin. Takového vysokého tempa nedosáhly kapitalistické armády na západním bojišti, kde nepřítel v závěrečném údobí války již nekladl téměř žádný odpor.

7. Použití manévrové formy boje

Jednou z hlavních zvláštností sovětského vojenského umění je to, že velitelé Sovětské armády k dosažení úspěchu nad nepřítelem dovedně používají manévrové formy boje. Zásada pružného manévrování je hlavním rysem bojové činnosti Sovětské armády a prolíná strategii, operační umění i taktiku. Sovětská armáda, jak ukazují zkušenosti z Velké vlastenecké války, dovedným manévrováním podle situace prováděla útočné operace buď tím, že zasazovala nepříteli postupné úderu na jednotlivých úsecích fronty, nebo tím, že prolomila frontu nepřítelů současně na několika hlavních směrech. Takovéto metody bojové činnosti nutí nepřítel trpět zálohy a vedou k tomu, že tyto zálohy nejsou včas na potřebném místě a dovolují útočníku úspěšně provádět operace s použitím různých forem manévru. Útočné operace Sovětské armády, provádě-

děné v duchu rozhodné a manévrové činnosti, zmařily všechny pokusy německých fašistického velení změnit válku v posícní formy.

8. Pronásledování nepřítele

Sovětská armáda ukázala též skvělé formy pronásledování nepřítele, které se provádělo a bylo zakončeno úplným rozdrčením nepřátelských uskupení. Důležitou úlohu při pronásledování měly představené oddíly a speciálně vytvořené silné oddíly pronásledovací, které často působily před hlavními silami ve vzdálenosti do 100 km.

Zároveň byla vyřešena i otázka **násilného přechodu vodních toků**. Tu bylo hlavním úkolem znemožnit nepříteli upevnit se na nových postaveních a s překvapením zmocnit se řeky a opevnit se na jejím protilehlém břehu s cílem využít získaných předností k dalšímu útoku. Proto je hlavním druhem přechodu vodních toků přechod vodního toku z chodu.

9. Manévr na obklíčení

V sovětském vojenském umění byl theoreticky odůvodněn a prakticky vyřešen jeden z nejsložitějších problémů vedení bojové činnosti, to jest **manévr na obklíčení a zničení velkých jednotek nepřítele**. Jak je známo, němečtí generálové se již dávno považovali za nositele a tvůrce této formy boje. Avšak toto tvrzení nebylo jim prakticky potvrzeno ani v první ani v druhé světové válce. Nepodařilo se jim provést ani jednu obklíčovací operaci a armádám jiných imperialistických států rovněž ne. Jediný pokus anglo-amerických vojsk provést operaci na obklíčení hitlerovského uskupení v prostoru Falaise (červenec 1944) nebylo dovršeno a hitlerovci vyšli z obklíčení bez vážných ztrát. Jedině armáda socialistického státu provedla manévr na obklíčení skvělou formou. Klasickými operacemi podobného druhu, které byly zakončeny ve velmi krátké době obklíčením a úplným rozdrčením nepřítele, byly stalingradská, korsuň-ševčenkovská, minská, jasso-kišiněvská, berlínská a mnohé jiné. Každý sovětský útok má v sobě založenu myšlenku na obklíčení a zničení hlavních sil nepřítele.

Novostí v provádění sovětských obklíčovacích operací je operační zabezpečení.

To se uskutečňovalo buď tím, že obklíčující úderná uskupení sama vysílala část sil na boky s cílem vytvoření fronty zabezpečení nebo tím, že byl zasazen úder skupinám nepřítele, které se snažily útokem zvenčí osvobodit obklíčené uskupení. Ve většině případů se uskutečňovalo zabezpečení sloučením obou těchto způsobů.

10. Důkladná příprava operace

Nutno ještě zdůraznit, že se všechny operace Sovětské armády vyznačují důkladnou přípravou, která je prováděna po stránce materiálně technické, politické a přímo vojenské.

Materiální zabezpečení takových operací jako moskevská, stalingradská, kurská a jiné bylo ve skutečnosti záležitostí celého státu a všeho sovětského národa.

V rámci politické přípravy operace vykonali političtí pracovníci velkou práci k zvýšení bojového ducha vojsk a k výchově útočného odhodlání. Komunisté a komso-molci šli v prvních řadách vojáků, dávali příklad odvahy a statečnosti.

Takové jsou hlavní zvláštnosti a zásady sovětského vojenského umění, jehož nepochybná převaha nad vojenskou doktrinou buržoasních armád byla nejednou potvrzena na bojištích.

VII. Uplatnění zásad sovětské vojenské vědy při školení

Vedoucí zásadou při školení vojsk a důstojníků v míru musí být: **učit je tomu, co potřebují ve válce**. Soudruh Stalin učí, že soudobá válka vyžaduje od vojsk a důstojníků vysokých bojových a morálních vlastností, důkladné vojenské a politické přípravy, dovedného ovládnutí bojové techniky, spolehlivé součinnosti a velké fyzické vytrvalosti. Tato stalinská slova musí být zákonem pro činnost učitelů na naší akademii a tvoří základ pro výchovu svěřených jim důstojníků.

Dalším důležitým požadavkem, který klade sovětská vojenská věda na výchovu důstojníků, je **neustálé zdokonalování** jejich vojenského umění. Zkušenosti z Velké vlastenecké války přesvědčivě mluví o tom, že bojeschopnost důstojníků přímo závisí na úrovni jejich bojového výcviku. Sovětská armáda drtila úspěšně německá fašistická

vojska právě proto, že měla převahu svého vojenského umění.

Důležitým prvkem školení je **taktický výcvik**. Jeho význam tkví v tom, že musíme učit vojska potřebným zásadám vedení souborového boje a dát velitelům a vojákům praktické návyky bojové činnosti.

Úspěšné řešení úkolů taktické přípravy důstojníků předpokládá nutnost školení ve všech druzích boje a v nejrozmanitějších podmínkách terénu, počasí, roční a denní doby. Jak ukazuje zkušenost, vedoucí úloha v bojové činnosti patří útoku. Jen mocným a rozhodným útokem je možno nepříteli rozdrtit a dosáhnout vítězství. Obrana jakožto zákonitý druh boje má druhořadý význam vzhledem k útoku. „Útok a zteč při stejných podmínkách stran jsou vždy výhodnější než obrana,“ říkal N. V. Frunze a na druhém místě říká: „Vojska a velitelé musí být vycvičeni tak, aby uměli vyřešit úkoly obrany i útoku. Především však musí být vycvičeni k úkolům aktivně útočného rázu, neboť to je nejdůležitější a nejdůležitější a též psychologicky nejtěžší část bojových úkolů vůbec.“

Druhým neméně důležitým požadavkem kladeným na taktickou přípravu důstojníků je **výcvik důstojníků v duchu vedení manévrové činnosti**. Frunze řekl: „Manévrování musí proniknout do naší armády“ a totéž platí i pro nás.

Dále nutno uplatňovat při školení aktivnost a rozhodnost v bojové činnosti. Tyto vlastnosti spojené s morálně politickou vyspělostí zvětšují sílu útoku a činí obranu úpornou a odolnou. Na bojištích Velké vlastenecké války ukázali sovětské velitelské skvělé příklady operací a bojů provedených v duchu aktivity a manévrování. Na těchto historických příkladech nutno též školit naše důstojníky.

Další nutnou podmínkou dobrého výcviku velitelů je správná organizace součinnosti různých druhů vojsk. Soudruh Stalin učí, že bez organizace spolehlivé součinnosti nelze dosáhnout vítězství nad nepřítelem. Je to pochopitelné, neboť souborový boj je boj sloučených druhů zbraní, a na tom, jak přesně a sladně bude organizována jejich činnost, závisí v mnohém úspěch bojové činnosti.

Dosažení přesné součinnosti druhů vojsk

je jedním z nejdůležitějších ukazatelů odborných schopností důstojníka a umění řídit vojska na bojišti. Důkladně ovládnout toto umění a den ze dne zdokonalovat své umění velení vojskům musí být přímou povinností všech důstojníků našich akademií a učilišť.

Odborný výcvik důstojníků je však jen jednou stránkou ve školení důstojníka; druhou stránkou tohoto školení je **politická výchova**. Jen všestranné použití obou těchto složek spojených v organický celek zabezpečuje důstojníkům vysokou bojovou sílu, činí je schopnými úspěšně řešit úkoly obrany vlasti. Zatím co se vedoucí činitelé buržoasních armád bojí jako ohně růstu politického uvědomění vojáků a velitelů, je v lidové demokratické státě vysoké politické uvědomění důstojníků důležitým pilířem v upevnění bojové schopnosti armády.

Nutno mít na zřeteli, že bojová činnost vyžaduje od velitelů velkých theoretických znalostí a dovedností vyznat se nejen v čistě vojenských otázkách, ale i v hluboké znalosti ekonomických a politických problémů, v kterých se rozvíjí vojenská činnost. To ukládá všem důstojníkům povinnost, aby neustále rozšiřovali svůj politický obzor, aby si osvojili vojenské a ekonomické znalosti a zvyšovali úroveň marxisticko-leninského vzdělání.

VIII. Závěr

K hlavním rysům stalinského vojenského umění tedy patří:

- rozhodný ničivý způsob provedení operací, rozhodné strategické a operační formy manévru (obchvat, obejítí, obklíčení, hluboký průlom a jeho rozvinutí atd.),
- správná volba okamžiků a směru hlavního úderu,
- zabezpečení rozhodující převahy sil nad nepřítelem v rozhodujícím místě a v rozhodující okamžik,
- předvídání průběhu rozvinutí operací a reálnost jejich plánování,
- bezvadné odhalení manévru a zámyslu nepřítele,
- umění nalézat citlivá místa nepřítele a drtit jeho hlavní síly,

- vytvoření záloh, zvláště k rozhodujícímu okamžiku operace,
- neustálé narůstání účelných úderů jak do hloubky, tak do šířky ve stále vzrůstajícím měřítku, podřízených jednomu zámyslu.

Uvedené hlavní rysy stalinského vojenského umění jsou právě těmi pilíři, o které se musíme opírat ve své vlastní práci a též při školení našich nových kádřů. Nutno učinit všechna opatření, aby na našich akademických a učilištích byla správně vykládána a uplatňována sovětská vojenská věda.

